

per cuius virtutem laborant sine fatigatioe
 et cum magna fructificatione. de quo per Esa
 iam. Qui sperant in domino murabunt for
 tudine. assument penas ut aquile currunt
 et non abulabunt laborabunt et non deficiet. Et est ca
 ra dñs existēs cum eis portat laborem et ideo
 non laescunt. propter quod deus suū fructū
 vocat iugum leue dicens math. Tollite iu
 gum meū super vos. De hac bñdictione dicit
 Gen. xxx. Modicū habuisti an̄ q̄ venirem
 ad te. et tūc benedixit tibi deus ad introitū
 tuū. Secunda benedictio est secunditatis
 ampliano. q̄ statim ex eius pñtia omnia ad
 meritū pagantur. quicquid ei in dei pñtia
 agitur. totū erit meritorū apud deū. Hinc
 q̄. reg. de deo dicit. Cuncta salus mea et omnis
 voluntas. nec est quicq̄ ex eo. qd̄ nō genuit
 nec omnia em̄ talibz cooperatur in bonū. de
 hac bñdictione dicit Gen. Benedixit eis di
 cens. Crescite et multiplicamini. ac si dicat
 Crescite in vite sanctitate et multiplicami
 ni in meritoz multiplicare. qd̄ solū ex dei
 contigit pñtia. quia sine eo nihil possumus
 nec quod facimus quicq̄ valet. Tercia be
 nedictio est singularis gratie collatio. offe
 rendis singulis s̄m q̄ plus et minus ad gra
 tiam se disponunt et fidelius et sincerius dño
 se coniungunt. iuxta illud Esa. Scdm̄ magni
 tudinē opm̄ erit visitatio. de cuius diuersi
 tate dicit bern. Propter provarijs desiderijs
 ante gustū diuine pñtie variari. deniq̄ au
 diuimus in amatorio carmine canctorz q̄
 mens murauerit vultū et nūc instat verēcū
 dispositi sancte anieperat amplexus et oscu
 lis delectetur. nūc vero in oleo et vngentis
 medicū se exhibeat. rursumq̄ quasi viator
 et similibus modis gratiam secum afferat
 dominus iesus etc.

XLI. De sancto Ambrosio.

Videte vigilate et
 orate. marci xiiij. **V**idete. bern
 Pe in huius sancti festiuitate cuiuscūq̄ p
 monis videamur immunes. recurre dū est
 ad euangelicā lectionē in qua sub triū bre
 uitate dñbz sapia dei pñtis humane perfe
 ctiois summā inclusit. Aut em̄. Videte vigi
 late et orate. Quā in his tribz dñbz hūa

ne perfectiois vita p̄sistat luceclarius patebit
 si virtutē eorundē verborz agnoscerimus. Nā
 per verbū videte a malis purgamur. p̄ se
 cundum sc̄z vigilate bona opamur. per ter
 ciū sc̄z orate ad p̄fectū sanctificamur qui au
 tē a malis purgatur bonū opatur et sancti
 ficatur. hic perfectus est vir. Et q̄ egregius
 iste doctor bñs ambro. virtutē et amorē ho
 rū terū verborz p̄fectissime in se transforma
 uit ideo placuit ad gloriā suā in eius festo
 de predictis verbis facere s̄monē. hoc breui
 ter tacta de sancto ambrosio dicta suū. **V**idete.
 Nunc videamus quibz exercitijs p̄dictorū
 verborz virtutē et vitatē in n̄ram vitā trans
 plantemus dicētes. Videte vigilate et ora
 te. Quō ergo per verbū videte a malis pur
 gemur sic patet. nam hoc dñbū videte idem
 est q̄ cognoscite vel intelligite sicut visitato
 modo loquēdi post narrationē alicuius ser
 monis dicimus. **V**idete hoc. i. intelligis hoc
 vel agnoscis hoc. qd̄ etiam bern̄ asserit sic
 dicēs. Ille qui videt omnia horatur nos ut
 postpositis oculis carnalibz. mēris oculis
 lumē videamus. illis inq̄ oculis de quibz
 p̄ salomonē dicit. Oculi sapiētis in capite eius
 .i. in x̄po. qui cuius sit caput n̄m et corp̄alibz
 oculi videri nō possit p̄ns ē ut hoc intelliga
 tur de oculis cordis dicit **V**idete
 ergo ubi virtutē n̄ra intelligimus q̄ semitē
 p̄sequitur p̄ q̄ tria a malis oibz plenissime
 purgamur sc̄z p̄ p̄ctōz cognitionē. p̄ritōz
 et remissionē. dic̄ ḡ nobis deus. **V**idete ocu
 lis cordis introsum et plustrate p̄sciam et
 videte mala q̄ p̄missistis. qz nō mōs a forō
 nec infans vni diei cuius vita est sup̄ terrā
 qd̄ si facimus inuenimus imensum cumu
 lū p̄ctōz si tñ oculos cordis s̄m iere. xxxi. diri
 gumus in directā. aut ei sic **S**tate tibi specū
 culā. pone tibi amaritudies et dirige cor tuū
 um in viā directā in q̄ ambulasti. si enī da
 uid di secretarius dē dicere potuit. **C**ircū
 dederit me mala quoz non est nu. et alius.
Peccaui sup̄ arenā maris. quō nos miseri
 nō possumus dicere. qz peccauimus sup̄ omnē
 estimatōz. aut qd̄ p̄ctm̄ inter oīa ḡia mali
 esse potuit. quod non vel affectu vel operis
 effectu aliquando commisimus. qz quātō
 puriores sumus et viciniores dō. tāto plura

bus adimplere. **S**ecundo vigilandum est super nos in omni qualitate. ut sicut prius vigilamus ut essent multa. sic nunc vigilemus ut sint bona. **E**rit autem bona si omnem negligentiam et torporem ab eisdem operibus repellamus. hinc iij. paraliip. ix. dicitur. **S**it timor domini vobiscum et cum diligentia cuncta facite et sic agere in timore domini cuncta fideliter et corde profecto. cuius sonat apostolus. col. ij. di. **Q**uodcumque facitis ex animo operamini sicut domino non hominibus. scientes quod a domino recipietis retributionem hereditatis. **S**icut ergo in prima vigilia vigilauimus opera multiplicando sic etiam nunc vigilemus eadem bene faciendo. **D**e quibus ambobus monemur in lege cuius dicitur. **I**uste quod iustum est exequaris. et hoc est quod supra intendit gre. cuius dicitur. **V**igilat qui a se torpore et negligentia tenebras repellit. **P**redicta ergo duo cum magna circumspectione operemur ut videlicet et multa sint et bene facta que raro fiunt ut oportet. quod considerans iob dixit. **V**erebar omnia opera mea quod considerans gre. dicitur. **Q**uid est quod iob mira facies hec ipse videretur nisi quod in sancti vix actibus verbis que colligimus ut si placere deo veraciter cupimus. postquam peruersa subegimus ipsa in nobis bene gesta timeamus. **C**ur hoc statim subiungit bern. dicens. **Q**uo sunt que in bonis operibus necesse est ut studiose formidem. scilicet desidia et fraus. **D**esidia per torporem nascitur facies pauca opera quod est contra primam vigiliam que facit contra fraus autem fit per priuam dilectionem que facit contra secundam vigiliam. quia bona non bene facit hoc considerans iob dixit. **V**erebar omnia opera mea. ac si dicat. **Q**ue aperte egerim video sed quid in his latenter pertulerim ignoro. nam predicta duo scilicet fraus et desidia in bonis operibus tam abominabilia sunt coram deo ut per iere. xliij. maledicantur qui taliter operantur ubi in antiqua translatione dicitur. **M**aledicent qui faciunt opus dei fraudulenter et desidiosum. quam maledictionem si cauere cupimus per duas vigilias sollicite obuiemus. **T**ercio vigilandum est super nostrorum operum veritatem. que tunc salubriter verificatur cum per affectum intime deuotionis et per aspectum diuine contemplationis.

omnes vias domini vigilantissime obseruamus. sicut dicitur prouer. viij. **S**ecurus est qui audit me et vigilat ad fores meas et obstruat postes hostium mei. **A**d hanc vigiliam hortatur nos dominus Lu. xij. ut simus similes hominibus expectantibus dominum suum qui reuertatur a nuptiis. **H**oc autem vigilare nihil aliud est quam diligentissime obstruere internos motus affectuum nostrorum. quibus ex dei presentia alteramur et variamur ad diuersa genera gratiarum nunc enim premimur ad humilitatem. nunc vero accendimur ad caritatem nunc autem illuminamur ad cognoscendam mysticam veritatem et sic variis modis afficimur secundum quod spiritus domini nos cognouerit indigere et nos dignabitur promouere et ideo valde actiue obseruande sunt vię eius. **Q**uas diuersitates tangit. iob cuius dicitur. **Q**uali furtiue suscepit auris mea veritas susurrum eius. quod exponens **G**regorius dicit. **Q**uali venas susurrum sui aperit nobis deus cum nobis latenter insinuat quomodo ad nostre intelligentie aurem venit. **A**liquando enim nos amore aliquando timore compungit. aliquando presentia que nulla sint ostendit. aliquando ad eterna diligentia desiderium erigit. aliquando prauis eterna iudicat ut postmodum temporalia vilefrant. aliquando nostra nobis mala aperit. et ad hoc nos instruit. ut de alienis malis etiam doleamus. aliquando aliena mala nostris obruntibus obicit et compunctos nos mirabiliter a nostra prauitate corrigit. **V**enas itaque diuini susurrum audire et furtim diuine aspirationis modos occultos tenuiter et late et cognoscere. qui prope qui ad hoc venit ad nos ut eius presentia homo promoueat. et ad hoc recedere se simulat ut auidius requiratur. cogentes eum atque dicentes. **V**enane nobiscum. **D**e hac vilia intendebat **G**regorius. cum dicebat. **V**igilat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet. **I**psa enim est nobilissima vigilia inter omnes. quia cito ducit hominem ad perfectum sicut dicitur **S**apientie sermo. **Q**ui vigilauerit ad illam cito erit securus. **Q** **S**equitur tertium principale. scilicet orate. per quod

dicimus nos et nostra opera sanctificari ut
sicut prius per actus videndi purgari et per
actum vigilandi meritis ditari sic per actum
orandi dicimus sanctificari. dicit enim vitas
iob. vi. Verba mea spiritus et vita sunt. quae
tuo crebrius ruminantur. tanto verius homines
ex eis purificantur. hic est tibi. iij. dicit. Sacri-
ficatur homines per verbum dei et orationes. Sunt autem
tres species orationis praeter ceteris sanctiores quae ex tri-
plici gratiae deuotionis domino offeruntur. scilicet filialis.
sponsalis et diuinalis. Filialis oratio est quae so-
li filij offeruntur deo ut patris. Quae tunc effunditur
cum per priora exercitia sublato timore peccatorum et
dulci affectu deum oramus et adoramus stan-
tes in eo affectu coram deo dulciter amantes
et fiducialiter orantes. de paterno affectu ni-
hil omnino hesitantes. sicut filius ante patrem. pri-
cipalis spiritum naturalis filij qui patrem spiritum dulci-
ter et fiducialiter orauit. dulciter dicens. Ab-
ba pater. fiducialiter dicens. Ego sciebam quod
spiritus me audis. de quo dicit apostolus. ro. iij. Quonia-
m estis filij misit deus spiritum filij sui in corda nostra
clamantem abba pater. hinc dominus albertus dicit. Dul-
cissimum est nomen patris in ore filij. si tamen fili-
us in spiritu qui a patre procedit in filium. orat dominum
suspirans ad patriam quam in illo affectu super-
spemat se tamen iure hereditario possidere. hoc
tamen deuotio non est plena. quia deum diligit propter
hereditatem in illo amore oculum reflectens ad
patriam. Ad hanc orationem dominus instituere nos
voluit cum dominica oratione patris nomine ichoauit.
R Secunda oratio dicitur sponsalis. quae ex tali affe-
ctu amoris deo offertur. quae casta sponsa ex-
hibet sponso suo. quae nec diligit nec querit nec
desiderat aliud nisi sponsum. nam siue eam cor-
ripiat. siue durum se ei exhibeat siue percutiat.
siue quicquid alio modo indignationis oculo ipsam
respiciat. diligit tamen sponsum. sic oratio spon-
salis orat deum non propter gratiam impetrandam
nec propter patriam possidendam. sed orat deum et
diligit propter deum. dicit illud psalmus. Quid est mihi
ibi est in celo et a te quid volui super terram vs-
que. tu es deus cordis mei et pars mea deus in
eternum. Quippe qui est ei plus in affectu quam
omnia desiderabilia quae potuerunt exoptari. In
hac expectatione anima suspensa incipit lan-
guere et pro impatienti desiderio estuare in-
terpellans omnem caeli miliciam dicens. Adiu-

ro vos filie iherusalem ut annuncietis dilectio-
quia amore languere. de hoc affectu dicit bern-
nardus. Subtractio rei amate augmentatio
desiderij est. et quod ardentius optat carius egrius
et hoc est languor amoris quod non est aliud.
nisi tedium impatientis desiderij. **T**
Tercio oratio dicitur diuinalis quae de pleno pro-
prietate omnium gratiarum et maxime ex feuiti-
tione diuinae patrie domino exhibetur. per quam san-
cti homines inebriantur iuxta illud psalmus. In-
ebriabitur ab ubertate domus tue. per nimiam
dulcedine. truncatas orationes vel por-
tus eructuatas domino euaporant. vel deficiunt
in oratione nescientes quid loquantur. quod
tam in figura quam in scriptura deuotionis homi-
nibus legimus euenisse. In figura sicut. i. re-
gum de anna legitur ubi sic dicitur. Anna lo-
quebatur in corde suo tantumque labia illius
mouebantur et vox penitus non audiebatur
estimabat igitur huiusmodi esse temulentiam dixit
quod ei vsque quo ebria eris. Similiter in scri-
ptura ubi beatus. super illo verbo de trinitate. di-
lectus meus mihi et ego illi dicit. Affectus
hic loquitur non intellectus. et subiungit. Sed
quid ergo sic loquitur? Ad nihil aliud nisi
quod mirabiliter delectata nec omnino tacere
potuit nec tamen quod sensit exprimeret. Dabit
enim voces suas affectus per quas se etiam cum
volunt perdit. timor metulofas. dolor geme-
bundas. amor iocundas. verbi gratia. Non
quid merentium singultus vel gemitus per-
cussorum vel etiam saturatorum ructus vsus
creat. ratio excitat aut deliberatio ordinat. In
premeditatio format. sic flagrans amor pro-
diuinus. cum se contra se cohibere non pre-
ualet. non attendit quo ordine qua legeret
horum ebulliat. interdum nec verba requi-
rit interdum nec voces vllas solis suspirijs
contentus. Unde est quod quae eiusmodi est san-
cto amore flagrans id quod incredibili modo
pro captanda quantulacumque euaporatione
ardoris quem patitur. non considerat quid
qualiter eloquatur. sed quicquid in buccas
venerit amore urgente non annunciat. sed
eructuar. ad quae eructuatione in presenti
pregustandam et in futuro supereffluente
repletionem eternaliter possidendam. nos
perducatur iesus christus.